

Historische Kring Maarssen

CAFE-RESTAURANT

„GEESBERGE“
aan de Vecht

MAARSSSEN

voor al
uw bruiloften en partijen

Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 03465-61 435

**GEURTSSEN-
KOETSVELD**

- * assurantien
- * financieringen
- * hypotheken
- * leasen
- * pensioenen

Raadhuistraat 15
3603 AV Maarssen
Tel.: 03465-61680/67757

AANNEMERSBEDRIJF

BRINKHOF

- * Nieuwbouw
- * Verbouw
- * Onderhoud
- * Renovatie

Machinekade 6
MAARSSSEN
Tel.: 03465-6 14 56

**DE MOOISTE SIERADEN
DRAGEN EEN DIAMANT
DIAMONDE 'MEMOIRE'**

Een 14 krt. gouden Diamonde "Memoire" sieraad is uniek.

Er zijn ringen met bijpassende armband en collier. Elk sieraad heeft de mogelijkheid diamanten te laten zetten.

- Kijk in onze etalage
- Vraag de gratis folder

juwelier BERK
Koetsbaan 28 - 3601 EC Maarssen
Tel. 03465 - 61806

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer V. 476918.

Bestuur: J.H. Sagel, voorzitter, Mevr. I.G.M. van Veggel-Teijink, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 03465-67028, Mevr. G.M. Willekes-van Putten, penningmeester, giro 2907376, H. Blaauw, Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, B. de Ruiter, Drs. W. Smits, N. van Tricht en A. de Zwart.

Lid van verdienste: Mevr. J.G. Zwijns-Brink (20-02-84).

Redactie: Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, R.H.C. van Maanen, Drs. W. Smits en Drs. J.W. Verhoef.

Redactie-adres: Emmaweg 17, 3603 AK Maarssen, tel.: 03465-71575.

Ledenadministratie: Mevr. G.M. Willekes-van Putten, Bloemstede 51, 3608 TH Maarssen, tel.: 03465-73173.

Werkgroep archeologie: H. Blaauw, Bloemstede 193, 3607 TB Maarssen, tel.: 03465-62425.

Verkoop losse nummers: B. de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen, tel.: 03465-63599.

19e Jaargang no. 4, februari 1993

Verschijnt 4 x per jaar

KRINGNIEUWS

Ansichtkaarten Vechtoever

Onlangs heeft de Kring 5 oude ansichtkaarten cadeau gekregen, waarop de buitenplaats Vechtoever staat afgebeeld, zoals het er begin deze eeuw uitzag. Wij zijn erg blij met dit geschenk en zullen de ansichtkaarten in onze volgende periodieken publiceren.

Jaarvergadering donderdag 11 februari 1993

Op donderdag 11 februari 1993 wordt weer de jaarlijkse algemene ledenvergadering gehouden. Elders in dit periodiek vindt u de convocatie en de agenda voor deze vergadering. U bent van harte welkom in de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen, waar deze vergadering gehouden wordt. Aanvang 20.00 uur. Na de vergadering wordt een korte pauze gehouden. Daarna, rond 21.00 uur, zal door de heer H. Sagel aandacht besteed worden aan een oude schoolplaat waarop de buitenplaats Elsenburg staat afgebeeld. Deze schoolplaat is gemaakt door Isings en heeft als titel: 'Buitenplaats aan de Vecht, ±1740'.

Bibliotheek

De bibliotheek van de Historische Kring Maarssen is geopend op iedere maandagavond, die samenvalt met de raadsvergaderingen, van 20.00-21.00 uur. De bibliotheek bevindt zich in Goudestein. De data van die avonden zijn: 1 maart, 29 maart, 26 april en 24 mei 1993. De bibliotheek wordt beheerd door de bibliotheekcommissie, die bestaat uit mevr. Broeksma (tel.: 60984), de heer Noltjes (tel.: 61543), mevr. De Ruiter (tel.: 63599) en mevr. Schieveen (tel.: 73929). Voor nadere informatie kunt u zich tot hen wenden.

Ledenavond donderdag 11 maart 1993

Deze avond wordt gehouden in de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen. Aanvang zoals altijd 20.00 uur. Het onderwerp van deze avond stond bij het ter perse gaan van dit periodiek nog niet vast. Op de jaarvergadering van 11 februari 1993 zult u dit van ons vernemen. Ook via de plaatselijke en regionale pers zullen we u hiervan op de hoogte brengen. De datum staat in ieder geval vast, dus noteert u die alvast!

I. van Veggel-Teijink, secretaris Maarssen

CONVOCATIE

Op **donderdag 11 februari 1993** houdt de Historische Kring Maarssen haar jaarlijkse algemene ledenvergadering. Het bestuur nodigt hierbij dan ook alle leden uit om deze vergadering bij te wonen. De bijeenkomst zal gehouden worden in de grote zaal van de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen. Aanvang: 20.00 uur.

Agenda

1. Opening.
2. Ingekomen stukken en mededelingen.
3. Notulen van de jaarvergadering d.d. 20 februari 1992.
4. Jaarverslag secretaris.
5. Financieel verslag 1992 en begroting 1993.
6. Verslag kascommissie.
7. Vaststelling contributie 1993.
8. Verkiezing kascommissie.
9. Bestuursverkiezing.

Volgens rooster treden de bestuursleden H. Blaauw en B. de Ruiter af, alsmede de secretaris, mevr. I. van Veggel-Teijink. Zij hebben zich bereid verklaard een herbenoeming te willen aanvaarden, waarbij nog vermeld dient te worden dat de secretaris in functie wordt gekozen.

Namen van eventuele tegenkandidaten kunt u tot de aanvang van de vergadering bij het bestuur bekend maken.

10. Redactie periodiek.
11. Verslag van commissies.
12. Rondvraag en sluiting.

Na de pauze zal door de heer H. Sagel aandacht besteed worden aan een oude schoolplaat, waarop de buitenplaats Elsenburg staat afgebeeld. Deze schoolplaat is gemaakt door Isings en heeft als titel: 'Buitenplaats aan de Vecht, ±1740'.

Van de redactie

1. Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
2. De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteurs.
3. U kunt de kopij voor het volgende nummer inleveren **vóór 20 maart**.
4. De oplossing van het genealogisch raadsel wordt wegens ruimtegebrek geplaatst in het volgend periodiek.

De kleur van de baron

Leden van de familie Van Tuyll van Serooskerken zijn ruim vertegenwoordigd geweest in het bestuur en de politiek op provinciaal en gemeentelijk niveau. Is dat in de 17e, 18e en 19e eeuw een vanzelfsprekendheid, met de democratisering van het politieke bestel in de 20e eeuw werd dat anders. In dit artikel volgen wij de politieke carrière van ir. Frederik Leopold Samuel Frans baron Van Tuyll van Serooskerken (1858-1934). Als 'man van de oude stempel', die onpartijdigheid hoog in het vaandel voert, raakt hij rond de eeuwwisseling verstrikt in de politieke verkiezingsstrijd tussen de anti-revolutionairen, christelijk-historischen en liberalen.

DE FAMILIE VAN TUYLL

In het begin van de 17e eeuw komt de Zeeuwse patriciër Hendrik van Serooskerke, heer van Stavenisse in het bezit van de heerlijkheid Rijnhuizen (gelegen bij Jutphaas). Hij is ondermeer burgemeester van Tholen, gecommiteerde (afgevaardigde, red.) ter Staten-Generaal en lid van de Raad van State. In het bestel van de Republiek (tot 1795) rouleerden deze ambten in een kleine groep van notabelen, die per toerbeurt deze lucratieve functies een paar jaar uitoefenden. Hendrik was in de laatste jaren van zijn leven buitengewoon gezant naar Engeland. Zoon Reinout weet in 1640 een plaatsje te bemachtigen in de Ridderschap van Utrecht, waar sindsdien de familie niet meer uit verdwenen is. Tot 1795 had de Ridderschap een eigen vertegenwoordiging in de Staten van Utrecht, naast die van de steden Utrecht, Montfoort, Amersfoort en Rhenen en de zogenaamde Geëligeerden, het college van de sinds de reformatie protestants geworden kanunniken. Kleinzoon Hendrik Jacob (1642-1692) komt door zijn huwelijk in 1665 met Anna Elisabeth van Reede, vrouwe van Zuylen, Vreeland en Nederhorst in het bezit van het kasteel Zuylen.

Sindsdien mogen de Van Tuylls zich heren van Zuylen en Westbroek noemen. Met de totstandkoming van het Koninkrijk der Nederlanden worden er weer geslachten geadeld. Bij K.B. van 31 maart 1822, no. 39 werd de titel baron erkend voor Willem René van Tuyll van Serooskerken van Zuylen en

een aantal van zijn familiegenoten en hun wettige erfgenamen. De kersverse baron wordt namens de stand van de Ridderschap door koning Willem I benoemd tot lid van Gedeputeerde Staten in de provincie Utrecht (1815-1824). Een neefje van bovengenoemde baron, ook Willem René (1813-1888) genaamd, is onder het nieuwe bestel van na 1848, weer aanwezig op een hoge bestuurspost in de provincie. Van 1859 tot 1877 is ook hij lid van Gedeputeerde Staten. In het kiesdistrict Breukelen is het vanzelfsprekend dat bij de periodieke verkiezingen sinds 1850, gehouden om de zes jaar, mr. Willem René zonder mankeren herkozen wordt tot statenlid.

Heren van conservatief-liberale snit, kandidaat gesteld door de Algemeene Kiesvereniging in het hoofdkiesdistrict Breukelen, hebben nauwelijks een verkiezingsstrijd aan te gaan. Concurrenten zijn eenvoudigweg afwezig.

POLITIEKE VERHOUDINGEN IN HET DISTRICT BREUKELLEN

Keer op keer worden mannen als Van Tuyll, Van Voorthuysen, Spengler, Van de Poll, Bastert, Van Reede tot ter Aa, Strick van Linschoten, De Voogt, Huydecoper en Doude van Troostwijk herkozen met zeer grote meerderheden.

Vanaf 1883 weet de AR Kiesvereniging haar kandidaten, met steun van de roomse kiezers, verkozen te krijgen. Met de uitbreiding van het kiesrecht in 1886 zijn de confessio-

J.N. Bastert.

nelen in de plattelandsdistricten van Utrecht voor de liberalen niet meer te verslaan. In 1887 zijn nog twee van de zeven Breukelense zetels in handen van de oude conservatief-liberale garde: W.I. van Doude van Troostwijk, burgemeester van Loenen en J.N. Bastert, wethouder van Maarsseveen.

Zij worden gedurende de jaren negentig geduld, met name vanwege hun zwakke partijbinding met de liberalen. Deze regionale grootheden mogen hun zetels behouden, zij worden ook door confessionele kiesverenigingen kandidaat gesteld of er wordt tegenover hen geen confessionele tegenkandidaat gesteld. Kandidaten met een sterkere vrijzinnige kleur zijn kansloos en kunnen op hoogstens 30% rekenen. In het kiesdistrict zijn ze alleen in de gemeenten Maarssen en Maarsseveen verzekerd van een meerderheid van de kiezers. Met het overlijden van Bastert in 1902, komt zijn plaats in de staten vrij, er moeten tussentijdse verkiezingen komen ter vervulling van de vacature-Bastert.

Zijn opvolger kon electoraal alleen succes hebben indien hij aanvaardbaar was voor de

grote groep van rechtzinnige hervormden, die gevoelig waren voor anti-papistische sentimenten. Rooms en gereformeerden stemden sowieso op een confessionele kandidaat. Een kandidaat van AR-huize kon rekenen op hun electorale steun en wist genoeg rechtzinnige hervormden te trekken tegenover een kerkelijk vrijzinnige kandidaat om de zetel met ruime winst te bemachtigen. Dit was ook de succesvolle confessionele strategie geweest in de laatste 20 jaar. Zetel na zetel hadden zo de anti-revolutionairen veroverd.

Binnen het protestants-christelijke kamp waren echter grote scheuren ontstaan. Kerkelijk was er met de Doleantie o.l.v. Abraham Kuyper een nieuw kerkgenootschap ontstaan, namelijk de Gereformeerde Kerken. Een groot aantal rechtzinnigen was echter binnen de Nederlandse Hervormde Kerk gebleven. Een deel van hen bleef de ARP trouw, maar velen vonden Kuyper te autoritair in zijn leiderschap en te progressief in zijn streven naar uitbreiding van het kiesrecht tot alle volwassen mannelijke gezinshoofden. Politiek noemden zij zich Vrij-Anti-revolutionairen of Christelijk-Historischen. Zij waren verdeeld in kleine groepjes en kenden geen strakke landelijke partijorganisatie. In Utrecht was een Christelijk-Historische Kiezersbond actief o.l.v. ds. Bronsveld, die veel aantrekkingskracht had op de liberale rechtervleugel, die vele min of meer rechtzinnige hervormden van aanzienlijke afkomst telde. In 1898 stelde men in het kiesdistrict Breukelen voor het eerst kandidaten: Jhr. J.A.F. Backer, burgemeester van Vreeland en Nigtevecht en C. Plomp, een steenfabrikant uit Zuilen. Een jaar later kwam er een beoogd geestverwant in het district wonen.

DE LOOPBAAN EN OPVATTINGEN VAN F.L.S.F. VAN TUYLL

Dit was ir. Frederik L.S.F. baron Van Tuyll van Serooskerken, heer van Zuylen, Sweeregh, Westbroek en Serooskerke, geboren op 1 augustus 1858 te Utrecht. Op 22-jarige leeftijd verkreeg hij aan de Polytechnische school te Delft het diploma van civielingenieur. Kort daarna werd hij benoemd tot

buitengewoon opzichter bij Rijkswaterstaat. In 1885 trad hij in het huwelijk met Jkvr. J.W. Schimmelpenninck. Vier jaar was hij werkzaam als adjunct-ingenieur bij de voorbereiding van de aanleg van het Merwedekanaal. In 1890 werd hij hoofdopzichter bij de Gemeentewerken te Arnhem en klom bij deze diensttak op tot adjunct-directeur. Hij vestigde zich eind 1899 op zijn goederen te Zuilen, na het overlijden van de echtgenote van baron Willem René, de vorige bewoner van het slot.

Iets over zijn politieke opvattingen komen we te weten uit de briefwisseling, die Van Tuyll voert in april en mei 1901 met de leiders van de CH-Kiezersbond in het district Breukelen, zijn neef Jhr. Backer en Mr. H.J. Doude van Troostwijk. Zij hadden hem het program toegestuurd en hem gevraagd voor de CH als kandidaat op te treden voor de periodieke verkiezingen voor een drietal zetels in de provinciale staten. Zijn reactie was positief:

'Ik stel mij op beslist Nederlands Hervormd standpunt, zoodat ik in verband met de geschiedenis van ons land, het constitutioneel koningschap van het stamhuis Oranje wensch te handhaven, ik verklaar tegen verkrachting van rechten op wettige wijze door kerkgenootschappen verkregen en eveneens tegen bevoordeling van specifiek kerkelijke belangen met die der Nederlands Hervormden in strijd . . .' 'Ten aanzien de meer maatschappelijke vragen van den dag heb ik mij . . . steeds gerekend tot de conservatief-liberalen en wel in den betekenis van liberaal ten opzichte van wenschelijk gebleken verbeteringen, doch conservatief tegenover onvoorbereid en onnoodig afbreken. Toen eenige jaren geleden het kiesrechtvraagstuk aan de orde was, heb ik zeer bepaaldelijk tegen het algemeen kiesrecht partij gekozen, welke gevoelens ik nog steeds ben toegedaan.'

DE STATENVERKIEZINGEN VAN 1901

De regionale leider van de AR, J.H. de Waal Malefijt, burgemeester van de gemeenten Westbroek en Achttienhoven tracht de baron over te halen om zich niet kandidaat te laten stellen tegenover het zittende AR-statenlid J.

van der Bijl, wiens zesjarige termijn afloopt. Hij schrijft op 31 mei een brief met een opmerkelijke inhoud: 'Uit de bladen vernam ik dat de CH-Kiezersbond een poging wil doen om den heer Van der Bijl, sedert 18 jaar lid der Staten van ons gewest, een man om zijn vroomheid, eerlijkheid en gezond verstand algemeen geacht, uit de Staten te werpen en dat zij daartoe U tegenover hem candidaat hebben gesteld. Reeds dadelijk dacht ik dat dit buiten uwe voorkennis was geschied (hetgeen wel degelijk het geval was, JWV). Ik meende U te mogen beschouwen als een uitnemend candidaat voor de Staten, voor de christelijke partijen en heb in dien zin reeds met andere, invloedrijke personen over U gesproken . . . Ik zou U willen vragen aan de Christelijk Historische Kiezersbond te schrijven dat U tegenover den heer Van der Bijl geen candidatuur wenschte te aanvaarden . . . Ik doe dit . . . omdat ik U zogaarne voor de christelijke partijen in de Staten behouden zag. Ik maak mij sterk dat de eerstvolgende vacature, na zulk een sprekende daad uwerzijds, mijne vrienden U met warmte en geestdrift zullen steunen . . . Ds. Van Kempen (NH-predikant van Westbroek), met wien ik de zaak besprak, zal U wel nader mededeelen wat ik al zoo met hem verhandelde.' Tenslotte deelde hij als pleister op de wonde mee dat de AR Kiesvereniging vermoedelijk alle aftredende leden zal aanbevelen, ook de heer Bastert.

Van Tuyll wist 611 stemmen te verwerven, niet genoeg om één van de statenzetels te veroveren, die gingen naar de liberaal Bastert (2520) en de anti-revolutionairen Van Boetzelaer (2408), Bos (2117) en Van der Bijl (1888), die alle drie herkozen werden. Van Tuyll had hiermee 20,7% van de kiezers achter zich, in de gemeente Zuilen had hij zijn thuisbasis, met 77,9% die op hem stemde.

	anti-revolutionair	'liberaal'
1880	0	7
1883	2	5
1886	4	3
1887	5	2

DE VACATURE-BASTERT

Met het overlijden van Bastert besloten de confessionelen om de liberale zetel over te nemen. Het was de gelegenheid om ook de rooms-katholieken in het district een zetel te gunnen.

In het kiesdistrict Breukelen bestond 35% van de kiezers namelijk uit rooms-katholieken, die evenredig eigenlijk twee confessionele zetels konden claimen. Een eigen kandidaat in Breukelen kon van AR-zijde niet meer geweigerd worden. Zeker nu het niet direct ten koste ging van een AR-statenlid. In het AR-dagblad 'De Stichtsche Courant' van 5 december 1902 wordt de achterban uitgelegd: 'Waarom geen eigen kandidaat'

'... een oogpunt van billijkheid. Van de 7 leden der Staten voor ons district waren er tot nu toe 2 liberaal en 5 anti-revolutionair. NIET EEN ROOMSCHE DERHALVE! en dat waar zij plusminus 2/5 van het kiezers-aantal uitmaken. Moeten wij het niet op hoogen prijs schatten dat ze hoewel zelve niets krijgend, telkens weer bereid waren, de AR in de Staten te brengen... Maar was het dan nu ook niet billijk, ja eisch van goede trouw, om nu, waar er een liberale plaats valt te veroveren, dier zetel nu eens over te laten aan de Roomschen?' De anti's zagen echter wel het gevaar in van een RK kandidaat: '... er zijn in ons district heel wat anti-papisten. Menschen, die als ze het woord 'Roomsch' hooren, dadelijk aan brandstapels denken, en dan zoo kopschuw worden, dat ze of de liberalen gaan helpen, of thuis blijven...' De Centrale RK Kiesvereniging in het district Breukelen stelde voor de vacature-Bastert als haar kandidaat Mr. D.A.P.N. Koolen.

Hij had in 1901 een kandidatuur voor de Breukelense Tweede Kamerzetel afgeslagen,

aangezien de aftredende parlementariër de ARP-er J.H. de Waal Malefijt, burgemeester van Westbroek en Achttienhoven, was. Koolen was schoolopziener in het district IJsselstein, advocaat en woonachtig in de stad Utrecht.

Onder de rechtzinnige hervormden, die zich in christelijk-historische kiesverenigingen hadden verenigd, was een roomse kandidaat te veel van het goede. De voorzitter van de Christelijke Kiesvereniging te Westbroek, G. van Kempen, NH-predikant aldaar, informeert bij Van Tuyll of hij zich kandidaat wil stellen. Hij stelt dat het grootste deel der kiezers in Westbroek en Achttienhoven, ook de anti-revolutionairen niet op een rooms-katholiek willen stemmen. Soortgelijke berichten ontvangt Van Tuyll uit Vreeland en Loosdrecht. De baron wordt kandidaat gesteld door een onafhankelijke groep kiezers o.l.v. de Zuilense steenfabrikant Jan Plomp en door de liberale kiesvereniging 'Vrijheid en Orde'. In hun propaganda benadrukken ze het feit dat de baron protestant is en trouw ter kerke gaat bij een orthodoxe predikant. Op 30 november 1902 schreef het liberaalgezinde Utrechtsch Stedelijk en Provinciaal Dagblad: '... wij kunnen U verzekeren, dat vele anti-revolutionairen in het district Breukelen er nooit toe te krijgen zijn, om een RK-kandidaat bij de eerste stemming te kiezen. Ja, velen willen NOOIT een RK stemmen... En velen hebben zich dan ook voorgenomen om of thuis te blijven, of de heer baron Van Tuyll van Zuilen te stemmen... Bovendien wenscht men ditmaal een kandidaat die uitstekend op de hoogte is van polder- en waterschapszaken en wel met het oog op de Bethune-quaestie. Wat hebben wij nu in dat opzicht aan een advocaat-opziener? Neen, dan stemmen wij veel liever, den oud-

STEMMING VOOR EEN LID IN DE PROVINCIALE STATEN.

KIEZERS!

Gij moet op **9 December** aanstaande, stemmen!
Die niet stemt begrijpt zijn belang niet!!
Gij moet dan kiezen tusschen

Mr. KOOLEN „de Advocaat”,

EN

Baron VAN TUIJLL „de Ingenieur”.

De tegenwoordige regeling met de Bethune is in dit kiesdistrict bijna op aller lippen, baart velen zorg en wordt door niet weinigen onbillijk genoemd.

Velen zoeken naar hulp om eene andere eerlijke en bestendige regeling te verkrijgen.

Zoekt Gij nu iemand met wien Gij eens over de Bethune-kwestie wilt praten, stemt dan „den Advocaat” want Gij weet het

„de Advocaat, praten”;

maar wenscht Gij iemand die eene eerlijke en afdoende regeling met de Bethune kan helpen tot stand brengen, kiest dan „den Ingenieur”

Baron van Tuijl van Serooskerken van Zuijlen.

Zijne 20-jarige ervaring als ingenieur, zijn onvermoeiden ijver, zijne ontzettende werkkraft, zijn lust tot onderzoek in moeilijke zaken — in de gemeente Zuijlen de plaats zijner inwoning zijn er de bewijzen van — zijn eerlijken naam, zij allen, zijn U waarborgen, dat uwe belangen in zijne handen wel verzekerd zijn.

Hij die dus niet te dom is om zijn belang te begrijpen, en te lui om het te behartigen, gaat op **9 December** stemmen op

Baron van Tuijl van Zuijlen,

want geene „geleerdheid”, maar „bekwaamheid”, geen „praten kunnen”, maar „handelen kunnen”, is voor leden der Provinciale Staten het meest gewenscht.

KIEZERS doet allen uw plicht!!

Gaat op **DINSDAG 9 DECEMBER** allen stemmen op

**F. L. S. F. Baron VAN TUIJLL VAN
SEROOSKERKEN VAN ZUIJLEN,**

„de Civiel Ingenieur”.

Zegt het voort, uit naam van vele Kiezers,
JAN PLOMP.

*Ir. F.L.S.F. baron van Tuyll van Serooskerken.
(Rijksarchief Utrecht, Huis Zuilen, nr. 1364)*

ingenieur baron Van Tuyll, een zeer bekwaam, werkzaam en geheel onafhankelijk man . . .

De anti-revolutionaire Stichtse Courant doet nog een vertwijfelde poging de eigen achterban achter Dion. Koolen te krijgen door Van Tuyll als een gevaarlijke liberaal af te schilderen: 'Door (hem) te stemmen, steunt men het liberalisme. Het liberalisme, dat wij verfoeien om zijn beginselen; dat wij bestrijden om de tyrannie, die het zoolang het de macht had heeft uitgeoefend, bij benoemingen voor openbare ambten, door het uitsluiten van andersdenkenden en door het opdringen aan ons volk van de neutrale openbare school'.

Op 10 december vinden de verkiezingen plaats in de gemeenten van het statendistrict Breukelen. Koolen haalt een meerderheid in de gemeenten met een roomse meerderheid: Abcoude-Proostdij, Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis en het gereformeerde Tienhoven. In alle andere gemeenten is Van Tuyll de overwinnaar, soms met meer dan 80%: Zuilen, De Bilt, Maartensdijk, Maarsseveen, Loenen en Loenersloot.

Van de 3195 geldige stemmen verkreeg Van

Tuyll er 1826 (57,2%) en Koolen 1369 (43,8%). De confessionelen leden daarmee voor het eerst een nederlaag in een rechtstreekse strijd met een liberaal.

Het feit dat Van Tuyll eerder als protestant dan als liberaal deze strijd aanging is de oorzaak van zijn succes. Hoe voorzichtig men van liberale zijde met deze aanwinst omgaat blijkt uit een brief van het liberale statenlid en Utrechts burgemeester B. Reiger, die op 29 april 1903 een brief stuurt aan Van Tuyll: 'Het is de gewoonte van de liberale leden der Provinciale Staten, voor dat gewichtige benoemingen enz. aan de orde worden gesteld, daarover van gedachten te wisselen . . . Aangezien U bij de verkiezingen kandidaat is geweest tegen den kandidaat der katholieken en anti-revolutionairen, heb ik gemeend U hiervan kennis te moeten geven en tot de vergadering te moeten oproepen. Ik mag in dit opzicht echter geenerlei aandrang uitoefenen, maar laat de beslissing verder gaarne aan U over.'

In het volgende artikel zal blijken dat verschillende partijen de baron kleur willen laten bekennen.

J.W. Verhoef

Bronnen:

Nederlands Adelsboek.

Inventaris Huis Zuilen R76 (RAU) inv.nrs 1377 en 1379.

artikelen uit kranten: U.D., Stichtsche Courant, De Vechtstreek.

De Nederlandse Hervormde kerk te Maarssen in 1859

Jan Elias Huydecoper (1798-1865), zoon van Joan Huydecoper en Sophia Adriana ten Hove, had weinig binding met de voorvaderlijke ambachtsheerlijkheid Maarsseveen. Zijn ambtelijke carrière speelde zich meer af in Zeist waar hij heer van werd en waar zijn echtgenote ook vandaan kwam.

Deze echtgenote was Maria Isabella Anne Josine Charlotte Taets van Amerongen (1802-1859).

Uit haar achtergrond, zij was een dochter van Jan Anthony Taets van Amerongen en Louisa Reiniera van Tuyl van Serooskerke, wordt duidelijk dat het geslacht Huydecoper, dat in de 17e eeuw tot de opgeklommen burgerij behoorde, zich in de loop der tijden bij de oude adel had ingenesteld.

Het was in dit geval niet zo dat de Taets van Amerongens tot de verarmde adel behoorden en de financiële eindjes aan elkaar probeerden te knopen door hun dochter te laten trouwen met een rijke koopmanszoon. Na het overlijden van Jan Anthony Taets van Amerongen op 1 november 1828 erfde zijn dochter maar liefst f 302.782,63, waarmee zij in 1829 tijdens de veiling van de goederen van haar vader het buitengoed Wulperhorst, de hofstede de Rumst, de ridderhofstad Blikkenburg, de hofstede Stoetwegen en de hofstede Zomerdijk kocht voor de totale prijs van f 184.524,91.

Er bleef dus een batig saldo over van f 118.257,72. (1)

Ik noem deze bedragen omdat na het overlijden in 1859 van Maria haar echtgenoot haar aandeel in het gezinskapitaal verdeeld onder zichzelf en zijn zeven kinderen, hoewel volgens het testament van 27 januari 1852 Jan Elias enig erfgenaam zou zijn. (2)

Hoewel volgens het bovengenoemde testament de waarde van het buitengoed Wulperhorst cum annexis f 150.000,- zou bedragen, gaf Jan Elias er 'in het belang mijner kinderen de voorkeur' aan 'te vergoeden de

hogere prijs daarvoor bij aankoop betaald'. (3)

Dientengevolge erfde hij van zijn echtgenote f 29.564,43, hetgeen 1/4 gedeelte van het saldo uit 1829 was en zijn zeven kinderen erfdien per kind f 12.670,47.

Hoewel in het begin gesteld werd, dat deze Huydecoper weinig binding met het voorvaderlijke gebied Maarsseveen had, werd één van zijn zoons, Joan, wel heer van Maarsseveen en werd zijn echtgenote wel in Maarssen begraven in het familiegraf van de Huydecopers.

Van deze begrafenis heeft Jan Elias nauwkeurig aantekeningen gemaakt en zo weten we dat het stoffelijk overschot via Vreeswijk werd vervoerd naar de Maarsseveense buitenplaats Doornburg, waar zoon Joan woonde en vandaar ging de rouwstoet naar de Nederlandse Hervormde Kerk waar zij begraven werd in het familiegraf van de Huydecopers.

De onkosten in Maarssen waren:

'14 draagplanken à f 12,50	f 175,-
aanspreker	f 20,-
de doodgraver	f 5,-
3 veldwachters	f 9,-
16 ellen laken à f 3,-	f 48,-
schuit voor transport van Vreeswijk	f 20,-
schippersknechts	f 9,-
twee koetsiers . . . Doornburg	
gereden naar de kerk	
en de palfenier	f 18,-
16 paar handschoenen	f 8,-
. . . wijnen . . .	f 20,-

reck(ening) van de kerk *f* 42,30' (4)
 Vermoedelijk werden na het overlijden van mevrouw een knecht en een kamenier overbodig want zij kregen een 'uitkering' van *f* 120,-.

DE KERK VAN MAARSSEN

Na de begrafenis, werd de rede, uitgesproken door dominee J.C. van Marken, afgedrukt en als dankbetuiging aan de vrienden aangeboden.

Boven deze dankbetuiging werd een ingekleurde prent van de kerk afgedrukt (5).

Deze prent geeft een prachtige aanblik van de zuidzijde van de Nederlandse Hervormde Kerk.

In haar artikel 'de Nederlandse Hervormde Kerk te Maarssen' (6) vermeldt Meta Schimmel, dat de in het midden van het schip gelegen grafkelder van de familie Huydecoper in 1720/21 werd gebouwd, maar dat na het verbod in 1811 om in de kerk te begraven en de verplichting bestaande grafstenen met cement of kalk aan het zicht te onttrekken de familie Huydecoper een andere oplossing moest vinden voor het begraven van hun

overledenen.

Toen de kerk in 1829 besloot om het terrein ten zuiden van de kerk te bestemmen tot Algemene Begraafplaats leek het probleem voor de familie opgelost, maar de Huydecopers verzetten zich fel tegen de verplaatsing van de ingang van hun grafkelder naar de buitenkant van de kerk. Na een woordenstrijd van 14 jaar werd in de zuidmuur van de Huydecoperkapel een opening gemaakt, waarvoor men een portaaltje bouwde met een rondbogige opening die door twee deurtjes werd afgesloten. Het portaal is in 1969 tijdens restauratiewerkzaamheden verwijderd, maar in het metselwerk zijn de contouren van dit portaal nog duidelijk te herkennen.

Na deze verbouwing kon men eindelijk de geplande muur-met-hek om de begraafplaats afmaken.

Korte tijd na de beschreven begrafenis zijn er aan weerszijden van de kapel van Huydecoper nog twee grafkelders gebouwd voor de families Doude van Troostwijk en Otten.

Op het transept zien we een zonnewijzer en aan de kant van het koor zien we een portaal

dat leidde naar de herenbank van het Huis ter Meer.

Vreemd genoeg zien we dat de schoorsteen zich bevond tegen de buitenste steunbeer, terwijl hij nu tegen de tweede steunbeer van de hoek is aangemetseld.

Wallie Smits

Noten:

1. Archief Huydecoper inv. nr. 716
2. Archief Huydecoper inv. nr. 711.
3. Archief Huydecoper inv. nr. 716.
4. Archief Huydecoper inv. nr. 712.
5. Archief Huydecoper inv. nr. 712.
Archief Pauw van Wildrecht inv. nr. 289 (Rijks Archief Zuid-Holland).
De afgebeelde prent komt uit het archief Pauw van Wildrecht en wijkt niet af van die in het Archief Huydecoper, uitgezonderd de inkleuring.
6. Schimmel M.A., De Nederlandse Hervormde Kerk te Maarssen, Jaarboek Oud Utrecht 1970, overdruk.

'Wie water deerd, wie water keert'

De eerste bewoning langs de Vecht vond plaats op de (klei)stroomruggen, vandaar uit werd het achterliggende land gecultiveerd.

De Neermaatpolder en de Hoge Maten zijn oude ontginningen. Vermoedelijk startte men na 953 met het in cultuur brengen van deze polders. De Hoge Maten lag aansluitend aan de Neermaatpolder tussen de Maarssenbroekse Dijk, de Vecht en de grens met Zuilen.

In een later stadium zijn beide polders samengevoegd tot de Maatpolder, een polder nu ten dele verdwenen door de aanleg van het Merwedekanaal, het latere het Amsterdam-Rijnkanaal.

In 1949 werd het waterschap De Hooge en Neermaten opgeheven en samengevoegd met het waterschap Nijenrode, dat op haar beurt in 1977 werd samengevoegd met het waterschap De Vecht.

Inmiddels is dit laatste waterschap ook opgeheven en opgenomen in het hoogheemraadschap Amstel en Vecht.

Het woord maat kan worden vertaald als wei-, gras- of hooiland, waarbij in eerste instantie aan hooiland gedacht moet worden; het woord maat krijgt pas (ook) de betekenis van weiland als men door middel van afwatering er zorg voor draagt dat de grond niet langer drassig is.

Zowel de Neermaatpolder als de Hoge Maten kampten met overstromingsproblemen, zoals verder in de tekst aan de orde zal komen.

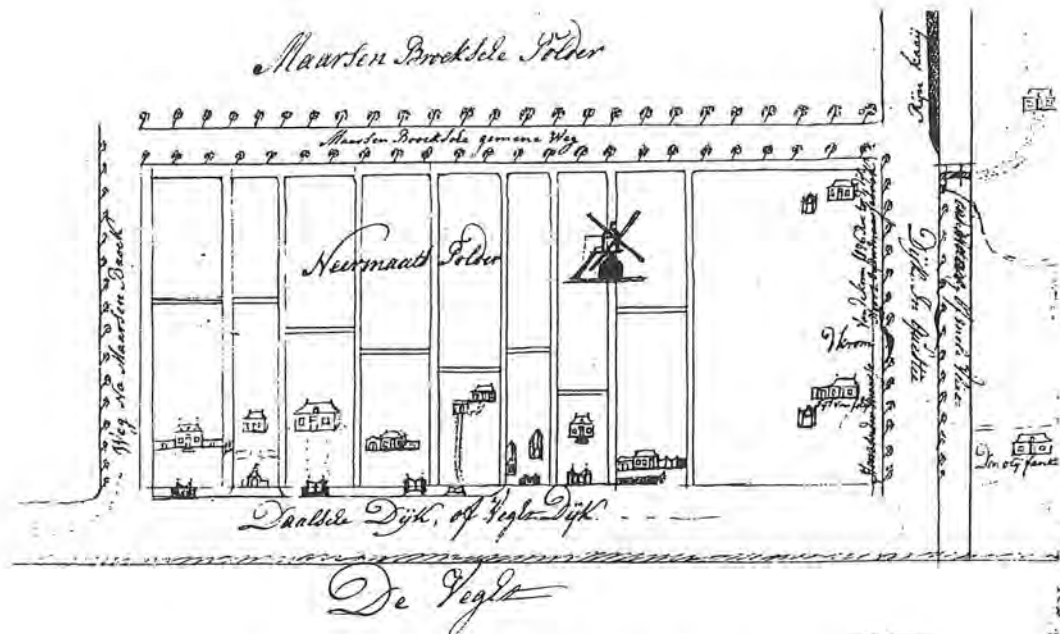
POLDERBESTUUR

De schouwbrief van 1628 toont de samenstelling en taken van het polderbestuur.

Uit de geërfden en gebruikers werden 2 molenmeesters gekozen, waarvan er één de molen gedurende een jaar lang bediende en ook de uitgezette penningen ontving, de

appendentiën hiervan diende hij ook te distribueren t.b.v. van het onderhoud van de molen. Elk jaar legde hij hiervan op Kerstmis verantwoording af.

Het volgende jaar nam de tweede molenmeester zijn taken over en dienden de geërfden en de gebruikers op de rekendag

een nieuwe te kiezen.

De molenmeesters fungeerden met nog twee andere personen - één uit de geërfden, één uit de gebruikers, gekozen op de rekendag - als heemraden.

De heemraden hielden elk jaar met de schout schouw van de weteringen, opstallen, kweldammen, sloten etc.; zie ook verder met betrekking tot de hoge en de lage landen.

NEERMAATPOLDER VERSUS MAARSSSENBROEK

In 1751-1754 vond voor de Staten van Utrecht een procedure plaats tussen de Neermaatpolder en het gerecht Maarssenbroek.

Uit de stukken krijgen we enigszins een beeld van wat er aan de hand was. Zo nu en dan lijkt het op een ordinaire burenruzie waarbij beide partijen elkaar beschuldigen. De reden voor het geschil tussen de Neermaatpolder en de polder Maarssenbroek was het slechte onderhoud aan een dijk, tevens uitweg, lopende vanuit Maarssenbroek naar de Vecht toe, langs de noordwest-grens van de Neermaatpolder.

Naast het ontbreken van enig onderhoud, zou het berijden van de weg met wagens grote schade hebben aangericht en zouden

gaten in de weg zijn gevallen.

De dijk diende als uitweg voor Maarssenbroekenaren naar de Vechtdijk of Daalse Dijk toe, ondermeer voor de kerkgang naar de Roomse kerk.

Door de heer Halma, eigenaar van een hofstede langs de dijk, was echter een slagboom over de weg geplaatst om elk verkeer te verhinderen. Wel zou voor inwoners van Maarssenbroek de boom worden opgehaald, ze was alleen bestemd voor vreemden; in de praktijk blijkt dat de slagboom dicht bleef, althans Maarssenbroek klaagde hierover.

De betrokken dijk/uitweg was al gedurende een lange periode niet meer geschouwd, minimaal 20 jaar maar in sommige stukken wordt zelfs gesproken van maximaal 80 jaar.

De Neermaatpolder had in 1751 aan de polder Maarssenbroek gevraagd gezamenlijk de kosten van het onderhoud te betalen, zo niet, dan was de Neermaatpolder bereid alle kosten te dragen, op voorwaarde dat men bevoegd was tot de schouw over de weg. Indien de polder Maarssenbroek geen enkele medewerking wilde verlenen dan zou men een procedure voor de Staten van Utrecht aanspannen. De procedure vond inderdaad

plaats met als eisende partij de Neermaatpolder, de andere partij was het gerecht en de polder Maarssenbroek. Beweerd werd dat de schout en schepenen dezelfde personen waren als degenen die deel uitmaakten van het heemraadschap. Hierdoor werd dan ook steeds - ten onrechte - het gerecht aangeschreven.

De Neermaatpolder stelde dat indien de Vecht hoog stond en de molens van Themaat en Laag Nieuwkoop maalden om boven peil te blijven, het water over de bewuste dijk heen de Neermaatpolder binnenliep en zo grote schade aanrichtte. Haar kleine watermolen was hier niet op berekend en het water liep net zo snel binnen als het eruit werd gemaal.

In 1751 had men noodgedwongen het vee gedurende het halve seizoen van het land gehaald en was het koren op het land verloren gegaan.

Het antwoord van de polder Maarssenbroek was simpelweg dat de Neermaatpolder niet het enige gebied was met afwateringsproblemen.

De relatie tussen beide polders was op dat moment behoorlijk verstoord zoals blijkt uit het taalgebruik in de stukken; Maarssenbroek over de Neermaatpolder '... zij uijt loutere drift ...' en '... niet dan met onwaarheden hebben bekladt ...'.

Bovendien stelde Maarssenbroek de Neermaatpolder zelf verantwoordelijk voor haar ellende, immers het ontbrak de polder aan dijken, kaden, dammen, watergangen en sluizen als bescherming tegen het water. Aangezien vanouds rondom de polder een kade of bekwame ring ontbrak kon het watermolentje - nodig vanwege de hoogte van de landerijen - ook weinig verrichten. De polder had een langgerekte vorm met hoge bouwlanden, en bij natte jaren of zware regens stroomde het water naar de lagere weilanden, met als gevolg overstroming.

Verder viel de schade aan de oogst ook wel mee, aldus Maarssenbroek, het betrof alleen het land van de steenbakker Stuijvesant en dan slechts 4 morgens late haver die door de continue regenval geleden hadden.

De Neermaatpolder verwierp de opmerkin-

gen van Maarssenbroek en beweerde dat Maarssenbroek slechts dan problemen kreeg als de Neermaatpolder vol water stond en vervolgens overliep. Wel gaf men toe dat het de polder aan een ring ontbrak, maar dat de polder dan meer op een natuurlijke poel zou lijken. De bewuste dijk diende echter wel als waterkering.

Er bestond echter geen andere mogelijkheid tot het maken van een ring, alle landerijen hadden hun uitwatering, op de Maarssenbroekse weterring. Deze uitwatering, lopende langs de Maarssenbroekse dijk aan de zijde van de Neermaatpolder, waterde via de molenvliet van de Maarssenbroekse molen, staande aan de Zijlweg, op de Vecht uit; verder was er vermoedelijk ook een verbinding aanwezig met de Haarrijn. Over de Haarrijn werd geklaagd dat deze het water keerde en in de zomer onbevaarbaar was voor roeischuiten vanwege het vele ruigt. Bedoelde uitwatering, ook wel aangeduid met Stadswetering, was tevens belast met de uitwatering van een deel van de Lage Weide.

Ook stond de molenvliet van de molen van de Neermatenpolder in verbinding met de Vecht en bovengenoemde weterring (dit laatste toont de kadastrale kaart van 1830). Dan komt Maarssenbroek met tegenstrijdige argumenten.

Gezegd wordt dat de landen altijd door water gekweld werden en daardoor weinig opbrachten, waardoor de buitenplaats Herteveld zo weinig opbracht! De Neermaatpolder bestrijdt dit door te zeggen dat Herteveld zo weinig opbracht omdat, na 10 jaar leegstand, het huis in slechte staat verkeerde.

Vervolgens zegt Maarssenbroek dat het 'wereldkundig' was dat de Maten schone landen zijn geweest en dat op dezelfde landen vele Deense ossen zijn vet geweid! Hierbij valt op dat gesproken wordt van zijn geweest.

Onduidelijk is hoe de verdere procedure is gelopen, in 1756 werd door de ingelanden van de Neermaatpolder besloten dat indien Maarssenbroek haar deel van de dijk - een stuk van 70 roeden lang en 1½ roede breed - in de Krom zou verhogen, de Neermaatpol-

der het gedeelte naar de Olifant zou doen, althans voor zover nodig. Tien jaren later zijn de relaties blijkbaar weer hersteld als de Neermaatpolder toezegt te malen voor Maarssenbroek indien deze hierom verzoekt. Maarssenbroek bezat op dat moment blijkbaar geen eigen molen.

Het is onduidelijk hoe de problemen met de afwatering ontstaan zijn en van wanneer ze dateren.

Wellicht heeft - ook - de afgraving van de klei, nodig voor de baksteenindustrie een rol gespeeld. Een opmerking van Maarssenbroek geeft aan dat nog steeds afgravingen plaats vonden en dat het water bij de dam waar gevlet werd gestuit werd. Vanzelfsprekend weerlegde de Neermaatpolder dit argument weer: de ingevallen aarde werd elk jaar opnieuw opgebeugeld. Daaraan werd toegevoegd dat de heer Stuijvesant - een steenbakker - zelfs een schutdeur in de brug had aangebracht, en dat men zo kon voorkomen dat bij een hoge waterstand van de Vecht er problemen konden ontstaan.

Als voorbeeld van de grote behoefte aan klei mag de toestemming gegeven aan Margaretha Cambier en Thijs Willemse Verbaan dienen. Op 5-11-1694 werd tegen f 800 per morgen hen toegestaan 6 morgens 12 roeden uit de hofstede Het Slijk af te graven, 1 voet aan de kanten, 2½ voeten op de ruggen.

Het gerecht Oostwaard aan de andere zijde van de Vecht is een 'mooi' voorbeeld hoe afwateringsproblemen ontstaan door afgraving van klei. Oorspronkelijk hoog gelegen bouwland, zonder gegraven sloten, dat op natuurlijke wijze afwaterde op de Vecht, werd het gebied in de achttiende eeuw afgestoken en afgevlod ten behoeve van de steenbakkerijen. Het gevolg was dat het grootste deel van het gebied alleen nog geschikt was als weiland, afwatering op de Vecht niet meer op natuurlijke wijze gebeurde en men gedwongen was met het graven van sloten de problemen op te lossen.

Het slechtste gebied in Oostweerd was - ironisch genoeg - genaamd Maaten.

In de Neermaatpolder stond sinds 1628 een watermolen onderhouden door de geërfden en gebruikers, die klaagden over de hoge kosten hieraan verbonden, die nauwelijks op te brengen waren voor hun kleine poldertje dat slechts 88 3/4 morgens groot was. Aan de Zijlweg stond de Maarssenbroekse watermolen.

Wat echter opvalt is de grootte van de Neermaatpolder, slechts 88 3/4 morgens werd er betaald in het molengeld. Volgens de kadastrale gegevens van 1830-1832 is het grondgebied van deze polder veel groter, namelijk ruim 103 bunder. Als we stellen dat een morgen circa 0,85 hectare groot is, dan komen we in 1830 op 118,5 morgens uit, een verschil van circa 30 morgens.

Een mogelijke verklaring kan zijn dat volgens de schouwbrief van 1628 voor de hoge landen de helft en voor de lage landen het gehele molengeld verschuldigd was.

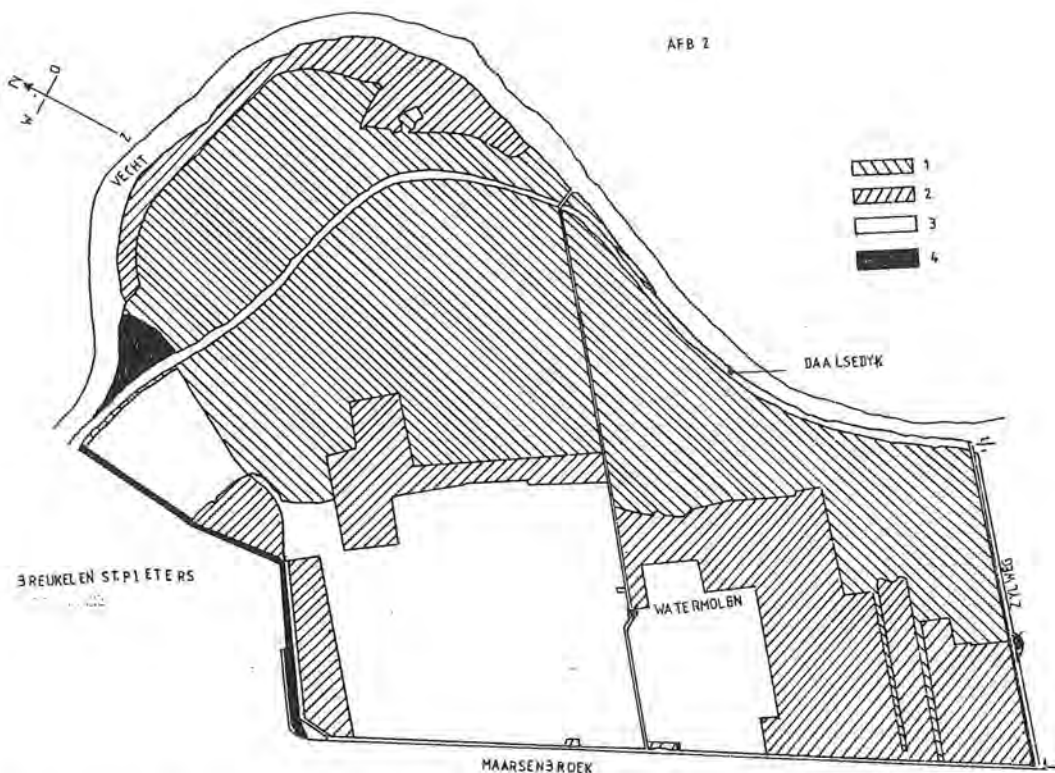
De hoge landen waren vermoedelijk aan weerszijden van de Daalse dijk (=Straatweg) gelegen, de lage landen liepen van de hoge landen tot aan de Maarssenbroekse dijk toe.

In dezelfde schouwbrief is bovendien opgenomen dat tweemaal per jaar de sloten, die de hoog- en de laaglanden scheiden, moesten worden geschouwd, het ene jaar de ene zijde, het andere jaar de andere zijde, zodat het water van de hooglanden goed 'daar inne zijn scheut zal mogen hebben'.

In 1830-1832 gebruikte men bij het opzetten van het kadaster een klasse-indeling om de waarde van de gronden cq de opbrengst weer te geven. Hoe lager de klasse des te minder waarde de grond had, klasse 1 was hierbij de hoogste klasse.

Door het intekenen van de waardering van de gronden krijgen we een beeld (zie afb. 2) dat aansluit bij de afwateringsproblemen in dit gebied. De gronden die het dichtst bij de Maarssenbroekse dijk lagen waren over het algemeen het laagst gewaardeerd terwijl de waardering richting Straatweg opliep.

In 1876 werd de Neermaatpoldermolen vervangen door een stoomgemaal, dat ook een deel van de Hooge Maten bemaalde, een taak die later werd overgenomen door het

Maarssenbroekse gemaal.

AFWATERINGSPROBLEMATIEK HOOGE MAATEN

Aan het einde van de achttiende, begin negentiende eeuw vond er ook overleg plaats tussen de Hooge Maten, de Lage Weide en Maarssenbroek met het oog op de afwatering. Van de 230 morgens die eerstgenoemde polder groot was, liepen maar liefst 60 morgens onder water. Besloten werd in 1791 de ingelanden van de Lage Weide te benaderen of deze tegen betaling bereid waren met hun molen de Hooge Maten gedurende 9 maanden jaarlijks (uitgezonderd december-februari) te bemalen. Opgemerkt werd tevens dat men zo een vrije uitwatering kreeg op de Stadswetering, iets wat nu oogluikend werd toegestaan.

Zes jaar eerder had overleg plaatsgevonden met Maarssenbroek, dat klaagde over de wateroverlast. Gesproken werd over het aanpassen van de bestaande dam en het uitbreiden met een kade van 3 voet breed en

2 voet hoog. Er moest een onderzoek worden ingesteld naar de hieraan verbonden kosten en het belang voor de Hooge Maten. Blijkbaar is dit, gelet op het voortduren van de afwateringsproblematiek, nooit in daden omgezet.

Het vreemde is dat nu Maarssenbroek de klagende partij is.

In 1805 wordt door de ingelanden van de Hooge Maten, op voorstel van Arie Boscoop, besloten tot het bouwen van een kleine tonwatermolen, kosten f 50. Hier wordt fel op gereageerd door de heer Van der Zoo, die dit onzin vindt.

Belangrijker in zijn optiek was het aanleggen van kaden, en dan niet zoals tot dan toe gebruikelijk: 'los opgesmeten graszoden, met wat bagger erachter'.

De landerijen hadden namelijk last van 'aandringend water' vanuit de Proost- en Stadswetering, en konden niet droog worden gehouden zonder goede kaden.

In de praktijk bleek dat zowel de hoge als de lage landen van de Hooge Maten te lang in

het voorjaar en soms ook nog in de zomer blank stonden, doordat vanwege de hoge Vechtwaterstand de lozing van overtollig water te laat plaatsvond.

Ron van Maanen

Bronnen:

- Archief Tiendcommissies inventarisnummers 150.1, 150.2 & 150.3.
- Archief Waterschap Maarssenbroek.
- Archief Huydecoper inventarisnummer 1129, 1232.
- Archief Oud Munster inventarisnummer 710.
- Archief Gemeente Maarssen 1813-1938 inventarisnummers 725, 741, 1668.
- Archief van het Rentambt Utrecht van het Kroondomein inventarisnummers 261, 264, 269.

De Koning, de trein, de molen en het station

Er was in de tijd van de opkomst van de spoorwegen in Nederland weinig belangstelling voor dit nieuwe verkeersmiddel, maar één persoon, die het belang ervan wel inzag, was Koning Willem I. Vandaar dat een Koninklijk besluit van 30 april 1838 bepaalde dat er een spoorweg van Amsterdam over Utrecht naar Arnhem en verder tot de Pruisische grens zou worden aangelegd. Het aanleggen van die spoorweg ging niet zo vlot als men wenste. Hoewel de spoorlijn vooral in het belang was van de handel, waren er tal van financiële kwesties bij het bijeen brengen van het benodigde kapitaal. Ook waren er talrijke kwesties over het onteigenen van de grond waarover de spoorlijn zou komen te lopen. En natuurlijk waren er ook tegenstanders. Eén van hun argumenten zal u bekend in de oren klinken: 'We hebben toch tal van goede waterwegen'. En dan te bedenken dat een gedeelte van de waterweg tussen Amsterdam en Keulen de kronkelende Vecht was.

Het latere Amsterdam-Rijnkanaal moest nog gegraven worden, dat werd eerst in 1892 geopend. De spoorlijn Amsterdam-Utrecht werd 6 december 1843 in gebruik genomen. De trein vertrok in Amsterdam vanaf de Weesperpoort, stopte in Abcoude, Nieuwersluis en Breukelen en het eindpunt lag in Utrecht buiten de singels, waar nu nog het Centraal Station van Utrecht is. De stations in de grote steden lagen dus buiten het centrum van de stad. Aangezien het de bedoeling was de grote steden met elkaar te verbinden, vormde de spoorlijn een nagenoeg rechte lijn en lagen de stopplaatsen in de dorpen ver buiten de bebouwde kom. De trein stopte dus niet in Maarssen, maar in de raadsvergadering van 22 januari 1844 (1)

werd door de burgemeester een ontvangen resolutie van Z.E. de Minister van Binnelandse Zaken d.d. 3 januari 1844 voorgelezen, 'waarbij Z.E. te kennen geeft dat naar gelang van de behoefte nog twee tussenstations op de Rijnspoorweg kunnen worden aangewezen en dat daarvoor bij voorkeur de Laan bij Vreeland en de molen van Maarssebroek zullen worden aangewezen, maar dat gedurende de lopende wintermaanden daaraan niet kan gedacht worden en tenminste de ondervinding van eenige maanden zal worden afgewacht alvorens een beslissing zal worden genomen'. Reden er in eerste instantie in beide richtingen slechts twee treinen daags op de lijn Amsterdam-Utrecht, op 15 februari 1844 werden dat er

Aanvang nemende den 15^{den} October 1852.

Van AMSTERDAM naar UTRECHT en ARNHEM.

Van ARNHEM naar UTRECHT en AMSTERDAM.

VERTREK van	1 ^{de} TREIN.	2 ^{de} TREIN.	3 ^{de} TREIN.
AMSTERDAM.....	8 U. — M.	10 U. 15 M.	6 U. — M.
ABCOUDE.....	8 u 17 u	11 u 2 u	6 u 17 u
LOENEN-VREELAND..	8 u 25 u	11 u 10 u	6 u 25 u
NIJMEGEN.....	8 u 35 u	11 u 20 u	6 u 35 u
BRUCKEL.....	8 u 42 u	11 u 27 u	6 u 42 u
MAARSSSEN.....	8 u 50 u	11 u 35 u	6 u 50 u
UTRECHT. { Aankomst	9 u 1 u	11 u 10 u	7 u 1 u
{ Vertrek ..	9 u 1 u	11 u 31 u	7 u 1 u
ZEIST-DIERBERGEN..	9 u 20 u	12 u 15 u	7 u 20 u
MAARSSSEN.....	9 u 30 u	12 u 31 u	7 u 30 u
VEENENDAAL.....	10 u 9 u	12 u 51 u	8 u 9 u
EDÉ.....	10 u 20 u	1 u 8 u	8 u 20 u
WOLFFHEZEN.....	10 u 25 u	1 u 20 u	8 u 25 u
ARNHEM Aankomst..	10 u 30 u	1 u 25 u	8 u 30 u

VERTREK van	1 ^{de} TREIN.	2 ^{de} TREIN.	3 ^{de} TREIN.
ARNHEM.....	7 U. 15 M.	11 U. 10 M.	6 U. 36 M.
WOLFFHEZEN.....	7 u 27 u	11 u 23 u	6 u 48 u
EDÉ.....	7 u 32 u	12 u 10 u	7 u 54 u
VEENENDAAL.....	7 u 37 u	12 u 25 u	8 u 15 u
MAARSSSEN.....	8 u 10 u	12 u 41 u	9 u 52 u
ZEIST-DIERBERGEN..	8 u 27 u	1 u 5 u	10 u 51 u
UTRECHT. { Aankomst	8 u 35 u	1 u 21 u	7 u 9 u
{ Vertrek ..	9 u 1 u	1 u 29 u	7 u 17 u
MAARSSSEN.....	9 u 12 u	1 u 30 u	7 u 28 u
BRUCKEL.....	9 u 20 u	1 u 38 u	7 u 36 u
NIJMEGEN.....	9 u 31 u	1 u 50 u	7 u 47 u
LOENEN-VREELAND..	9 u 37 u	2 u 6 u	7 u 53 u
ABCOUDE.....	9 u 45 u	2 u 15 u	8 u 1 u
AMSTERDAM Aankomst	10 u 2 u	2 u 20 u	8 u 18 u

Winterdienstregeling oktober 1852 van de Rijnspoorweg.

drie en met het invoeren van de zomerdienstregeling op 1 mei 1844 werden het er vier, in de winterdienstregeling werd het aantal weer drie. Jarenlang is dat zo gebleven.

Met het ingaan van de zomerdienstregeling 1 mei 1844 stopt de trein voor het eerst in Maarssen bij de molen van Maarssenbroek, echter alleen de eerste en laatste treinen uit beide richtingen 'tot opnemning en aflading van reizigers en goederen'. De molen van Maarssenbroek stond aan het eind van de Zijlweg, een watermolen, die de polder Maarssenbroek bemaalde en het water via de Molenvliet loosde op de Vecht.

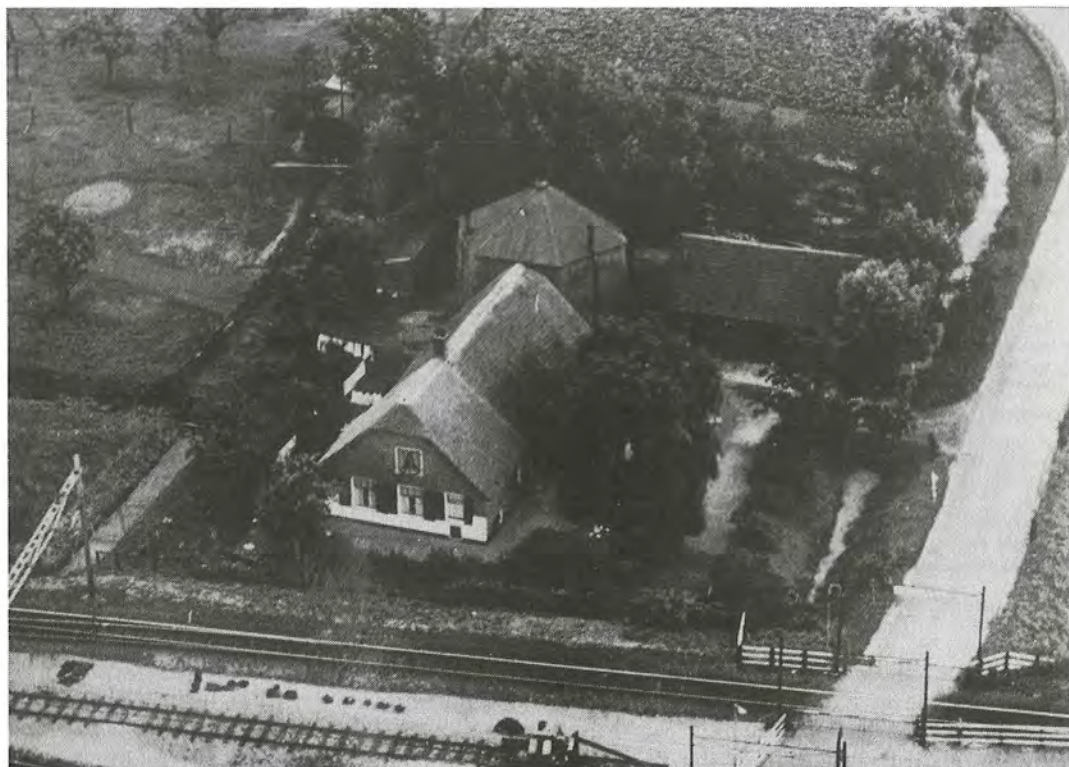
In dezelfde vergadering wordt besloten dat 'aan Z.H. Edel wordt medegedeeld dat er alhier althans aan een middagtrein behoefte is, met verzoek den vervulling dier behoefte te bevorderen'.

In de vergadering van 12 juni deelt de burgemeester mee, dat hij en de burgemeester van Maarssen een onderhoud hebben gehad met de Ingenieur Directeur van de Rijnspoorweg om 'te bewerken dat het station in deze gemeente gebracht mag worden langs de weg lopende vanaf de Straatweg tot naar de hofstede genaamd 'Het

Bergje'. Doch dat gemelde directeur zwarigheden omtrent dat punt heeft opgeworpen aangezien de spoorweg daar niet vlak ligt'. De directeur beloofde 'het bedoelde punt in een tijdsverloop van vier of vijf weken nogmaals te doen opnemen of er mogelijkheid kan bestaan om met eenige geldelijke opofferingen aan het verlangen van het gemeentebestuur te voldoen'. In de vergadering van 14 augustus stelt de burgemeester aan de Raad voor:

- Den Maarssenbroekschen Zijlweg tot aan de Molen van Maarssenbroek één el te verbreden, ten dienste van voertuigen en passagiers naar en van den Rijnspoorweg.
- Nabij den molen een schuilplaats aan te brengen voor de reizigers die met de spoortreinen verlangen te vertrekken.
- Om de gemelde Zijlweg door lantaarnen te verlichten.'

Nadat de burgemeester zijn voorstellen aan de Raad heeft gedaan delen de raadsleden De Jonckheere en Van Winsheijm mee, dat door hen en andere heren een perceel land is aangekocht, gelegen nabij de hofstede Het Bergje, aan de spoorweg, met de bedoeling om aldaar, met toestemming van de bevoegde autoriteiten, het haltepunt op de spoorweg te bekomen. Zij geven de vergadering in

Hofstede 'Het Bergje'.

Maarssen, Station en Merwedekanaal.

overweging de voorstellen van de burgemeester voorlopig 'in advies te houden' tot zal zijn beslist of het haltepunt al dan niet naar de hofstede Het Bergje verlegd zal worden. Besloten wordt het voorstel van de beide heren aan te nemen.

Toch wordt in de vergadering van 12 december 1844 besloten aan timmerman A. Dolmans opdracht te geven voor f 85,- een wachtvertrek te plaatsen op de spoorweg nabij de Maarssenbroekse molen. In het familie-archief Huydecoper bevond zich een schrijven van de Minister van Binnenlandse Zaken d.d. 19 april 1845 (2), gericht aan de heren G.W. van Winsheijm, P.A.J. Beelaerts tot Oosterwijk, Baron van Tuyll van Serooskerken en A.B. de Jonckheere, ingezetenen van Maarssen, waarin de minister terugkomt op een vroeger gedaan verzoek om het punt van oponthoud van de spoortreinen op de Rijnspoorweg tussen Amsterdam en Utrecht te Maarssen ongeveer 550 ellen meer zuidwaarts dan het tegenwoordige haltepunt te mogen verplaatsen. De minister beschikt op dat verzoek het volgende:

1e. Dat het tegenwoordige haltepunt te Maarssen ongeveer 550 ellen meer zuidwaarts zal worden overgebracht ter plaatse door de adressanten bedoeld onder de hierna vermelde voorwaarden en zonder dat uit die verplaatsing eenige aanspraak zal kunnen worden ontleend tot het doen ophouden te Maarssen van meerdere wagentreinen dan in het afgelopen zomerseizoen.

2e. Dat de adressanten ten hunne kosten tusschen het bedoelde punt in den grooten weg der 1e klasse no 3 een rijweg zullen aanleggen even hard en bruikbaar als die welke naar het tegenwoordige station bij den Maarssenbroeksche molen is leidende.

3e. Dat zij zich verbinden deze weg steeds in goede staat te zullen onderhouden en eene verklaring zullen overleggen van den eigenaar over wiens gronden die uitweg gelegd wordt ten blijk dat deze eigenaar de passage langs den bedoelde weg ten eeuwigden dagen voor voetgangers en rijtuigen ongehinderd en ongestoord zal toelaten.

4e. Dat de adressanten ten hunne kosten en ten genoegen der Directie van den Rijnspoor-

weg zullen voorzien in de constructie van het aangeboden Stationsgebouw ter plaatse voormeld en zich verbinden het zelve voortduurend in goede staat te onderhouden.'

Voor de aanleg van de Stationsweg is gebruik gemaakt van de bestaande toegangsweg naar de hofstede Het Bergje, nu O.J.C. Future. Dat verklaart ook de flauwe bocht in de weg. Het bouwen van het Station en het aanleggen van de Stationsweg was dus een particuliere aangelegenheid. Daarom worden er in de raadsverslagen van het jaar 1845 ook geen aantekeningen gevonden over het verplaatsen van het haltepunt en de aanleg van de Stationsweg. In de vergadering van 15 januari 1846 wordt ondermeer besloten aan de directie van de Rijnspoorweg voor te stellen het gebouw 'aan het thans vervallen haltepunt' tegen taxatie over te nemen. De directie van de Rijnspoorweg reageerde hier hoogstwaarschijnlijk niet op, want op 17 maart 1846 werd het gebouw voor f 33,50 openbaar verkocht. Hiermee kwam dus een definitief einde aan de halte Maarssenbroeksche molen.

In de vergadering van 20 juli 1846 wordt besloten om vanaf 8 september 1846 tot 15 april 1847 op de weg naar het station van de Rijnspoorweg 'vijf lantaarnen met gewoone lampen, voorzien van platte pitten' te laten branden; en 'deze lantaarnen des s'avonds één uur na zonsondergang te doen ontsteken en te laten branden een half uur nadat de laatste avondtrein zal zijn gepasseerd. Bastiaan de Haan, de lantaarnopsteker van de gemeente Maarssen, wordt hiermee belast en ontvangt hiervoor f 25,-, waarvan de gemeente Maarsseveen 'genegen is een derde gedeelte te voldoen, al naar gelang der bevolking van Nieuw Maarsseveen met de billijkheid overeenkomende'.

Al in 1845 werd de Rijnspoorweg doorgetrokken naar Arnhem; maar eerst in 1856 werd de verbinding tot stand gebracht met het Duitse spoorwegnet en daarmee met Keulen en het Rijndal en was het doel bereikt, dat Koning Willem I voor ogen had gestaan.

A.H. Hogenhout-Hofman

Stationsweg, Maarssen.

Noten:

1. Gem. Archief Maarssen inv.nr. 31.
2. R.A.U. Familie Archief Huydecoper inv.nr. 1246.

Bronnen:

Maandblad Ons Amsterdam jrg. 14 nr. 6.
Idem jrg. 15 nr. 2, 3.
Marie Anne Asselbergchs: 'Daar komt de trein'.

SWAROVSKI SILVER CRYSTAL

Speciaalzaak luxe geschenken

A. v.d. Bosch-Olijve
Diependaalsedijk 1b
3601 GH MAARSSSEN
Tel.: 03465-61632

**RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+VOORDEEL +VAKMANSCHAP
+KWIEKE SERVICE
radio en t.v. speciaalzaak**

elektron

Nassastraat 9-11, 3601 BA Maarssen
Telefoon: 03465-62081

**U GAAT TOCH
OOK LIEVER
NAAR DE
SCHARREL-
SLAGER.**

Als u van vlees houdt en om dieren geeft kunt u niet om scharrelvlees heen. Dan kiest u natuurlijk voor een diervriendelijk geproduceerd stukje scharrelvlees. Eet smakelijk en bewust. Maar let op: alleen de slager met het ISC keurmerk garandeert u ècht scharrelvlees!

Slagerij Dorresteyn
Nassastraat 4
Maarssen, tel. 03465-61219

Sinds 1882!

Zet de tijd even stil voor een bezoek aan Café Ome Klaas.

Aan de Vecht, in een historisch stukje Maarssen, ligt Café Ome Klaas. Een café met een traditie die terug gaat tot 1780. Daar kunnen de stamgasten van Ome Klaas u alles over vertellen. Onder het genot van een borrel of tijdens een partijtje biljart. Overdag en in de kleine uurtjes. In Café Ome Klaas kent gezelligheid geen tijd.

Misschien wilt u eens spelen op Nederlands oudste kegelbaan. Of heeft u iets te vieren met vrienden of familie? Ome Klaas maakt van uw partijtje een feestelijke avond. Met een Oud Hollandse maaltijd, barbecue of een koud buffet. Of wellicht heeft u zelf een smakelijke suggestie. Als u van te voren even belt, zorgen wij dat alles naar wens is.

Café Ome Klaas

Al gezellig sinds 1780.

Langegracht 43, Maarssen. Tel.: 03465-61409.